

TOGT VAN D^r. J. J. HAIJES

NAAR HET

NOORDELIJKSTE LAND DER AARDE;

DOOR

D^r. A. T. REITSMA.

Wij hebben in het *Album der Natuur* (jaargang 1860, bl. 161 en v.) een overzicht gegeven van de in de laatste jaren ondernomen Noordpool-reizen. Toen wij de aandacht onzer lezers bij deze belangrijke en gevaarvolle ondernemingen bepaalden, was reeds weder eene nieuwe expeditie naar de Noordpoolgewesten op weg, onder het opperbevel van dr. J. J. HAIJES. Van dezen togt, die in de jaren 1860 en 1861 volbragt werd, is behalve enkele bijzonderheden tot hiertoe weinig bekend geworden. De reden daarvan is alleen daarin te zoeken, dat dr. HAIJES zeer lang op zijn reisverhaal heeft laten wachten, daar het eerst in 1866 in het licht is verschenen.

Hij heeft het geluk gehad het noordelijkste land der aarde bereikt te hebben. Tot 1853 was het tot Spitsbergen behoorende Ross-eiland het noordelijkste bekende land onzer aarde. Het lag op 80° 48' noorder breedte. PARRY was wel in 1827 ruim 2 graden breedte ten noorden van dit eiland over het ijs voortgegaan, maar had daar geen land ontdekt. KANE volgde de Groenlandsche westkust in 1854 tot 80° 50' en breidde zijn gezigt tot het daar tegenover liggende Grinnell-land op 82° 10' uit. Maar HAIJES drong met zijne gevaarlijke sledevaart in 1861 langs deze kust tot op 81° 35', terwijl hij met het oog tot op 82° 30' reikte. Hij heeft derhalve de waarlijk niet gemakkelijke eer verworven het noordelijkste land van onzen aardbol bereikt te hebben.

Hebben wij vroeger getracht onze lezers op de hoogte te houden van de ontdekkingsgoten in deze streken, wij vinden daarin eene reden te meer om hun thans ook een overzicht te geven van dezen allerbelangrijksten togt in het hooge Noorden.

Dr. HAIJES kende de gevaren, den strijd en de ontberingen, aan zulk eene onderneming verbonden. Als geneesheer had hij dr. KANE bij zijne pool-expeditie vergezeld en gedeeld in al de gevaren en moeiten, op dien togt ondervonden. Maar wel verre van daardoor afgeschrikt te zijn, gevoelde hij in zich een magtigen aandrang om nogmaals het waagstuk te beproeven en op den weg, door KANE ingeslagen, door den Smith-Sund heen, de opene poolzee, zoo hij meende, te bereiken.

Reeds in 1857 trad hij in het geographisch gezelschap te New-York met zijn plan te voorschijn en wist door de drukpers en door talrijke voorlezingen in verschillende steden van de Vereenigde Staten de openlijke belangstelling daarvoor op te wekken. Eindelijk gelukte het hem door de hulp van zijne begunstigers en vrienden de middelen bijeen te krijgen, om een schoener, „United States” genoemd en 133 tonnen groot, uit te rusten. De bemanning was slechts 13 personen sterk. Slechts één wetenschappelijke helper stond hem ter zijde, AUGUST SONN-TAG, die als astronoom reeds KANE's togt had medegemaakt. Met instrumenten en levensmiddelen was het kleine schip uitnemend voorzien.

Den 9den Julij 1860 zeilde het schip de haven van Boston uit en bereikte reeds den 30sten na eene spoedige vaart de koude luchtstreek. Den 6den Augustus liet het in de kleine welgelegen haven van Pröven op de kust van Groenland het anker vallen, om Eskimo-honden voor de voorgenomen sledetogten aan boord te nemen. Daar hier echter weinige te bekomen waren, moest in het nabijgelegen Upernavik het ontbrekende aantal worden aangevuld. Daar werden ook een Deen, die de Eskimo-taal verstond, als tolk, twee andere Denen als matrozen en drie Eskimo's als jagers en hondedrijvers aangeworven. Doch tegen deze aanwinst stond over het verlies van den scheepstimmerman, CARUTHER, de eenige onder de bemanning, die reeds in de Noordpoolzee was geweest.

Na Upernavik verlaten te hebben, vertoonde de zee al spoedig een veel wilder aanzien. Ofschoon zij reeds vele ijsbergen waren voorbijgezeild, zoo vertoonden deze zich hier in zoo digte, onoverzienbare en

vreeselijk dreigende massa's opgehoopt, dat de schoener slechts langzaam door dit labyrinth kon door laveren, en eer men nog den 23sten Augustus in de Melville-baai kwam, stiet men reeds op de eerste ijsvelden. De baai zelve was, met uitzondering van enkele ijsbergen, geheel vrij van ijs. Eerst bij kaap York had het schip eenen 15 Engelsche mijlen breeden gordel van pakij's door te zeilen, terwijl men westelijk op kleinen afstand het blinken van het zoogenaamde middelij's zag, dat in dikker en dunner ijsschotten, zoowel in den zomer als in den winter het middengedeelte van de Baffin-baai vult.

Op de hoogte van kaap York werd nog een oude bekende aan boord genomen. Het was een Groenlander, HANS genaamd, die als jager twee jaren lang in de lotgevallen van KANE's togt had gedeeld en die uit liefde tot eene Eskimosche schoone zijne togtgenooten had verlaten en zich onder de Eskimo's had nedergezet.

Jaar op jaar had hij te vergeefs naar een schip uitgezien, hetwelk hem uit dit oord zijner vrijwillig gekozen ballingschap kon verlossen. Een kleine stam Eskimo's, ongeveer 20 personen sterk, leefde in deze ijswoestijn een armzalig leven. Hoe groot was niet zijne blijdschap, toen dr. HALVES hem met zijne vrouw en kind bij zich aan boord nam!

Speedig werd met een gunstigen wind de ingang van Smith-Sund bereikt. Een pakijsgordel op de breedte van kaap Saumarez liet zich oostelijk omvaren. Reeds dook kaap Alexander, welks hooge rotsmuren de oostzijde van de straat bewaken, uit de wolken op en aan de andere zijde der straat wenkte haar kaap Isabella toe, toen dicht opeen gedrongen massa's van het zwaarste pakij's allen verderen voortgang dreigden af te snijden. In het gezigt van deze ijsmassa's werd de schoener van een storm overvallen, dien hij door aan de zuidzijde van kaap Alexander onder 't land te gaan, ter naauwernood ontkwam. De storm maakte wel aan de oostkust der straat eene vrije baan, maar drong ook het ijs des te meer tegen de westkust te zamen, en de hoop om daar op Grinnell-land eene haven te bereiken, die als uitgangspunt voor sledetogten naar de Noordpool dienen kon, verdween meer en meer. Na harden strijd met ijs en storm was men eindelijk blijde aan de noordzijde van kaap Alexander in eene kleine bogt de winterkwartieren te kunnen betrekken.

Port Foulke — zoo noemde HALVES deze bocht naar een van de ijverigste begunstigers zijner onderneming — ligt slechts 8 zeemijlen of 2

Duitsche mijlen noordoostelijk van kaap Alexander, onder 78° 18' noorderbreedte, derhalve $\frac{1}{2}$ graad zuidelijker dan Renselaershaven, waar KANE overwinterd had. Daar HALJES er op gerekend had, op de westzijde van Smith-sund onder den 80sten breedtegraad te kunnen overwintren, zoo beantwoordde de ligging van Port-Foulke geenszins aan zijne wenschen. Deze kleine haven was echter ook niet zonder voordeelen. Zij bood genoegzame bescherming tegen wind en drijfijls, liet in het voorjaar eene spoedige bevrijding verwachten en hare omstreken waren rijk aan wild. De jagers kwamen zelden met ledige handen thuis. Bij elken uitstap zagen zij rendieren in troepen van 10 tot 30 stuks. HALJES zelf schoot in één uur 3, een andere jager in weinige dagen 20 van deze dieren. In den loop van de maand October werden niet minder dan 74 rendieren, 21 vossen, 12 hazen, 1 zeehond, 14 eiderganzen, 6 valken, 8 Groenlandsche duiven (*Uria grylle*) en 1 sneeuwhoen geschoten. De manschap zoowel als de Eskimo-honden, die naar Eskimo-gebruik slechts om de twee dagen gevoederd werden, maar dan ook dikwijls een geheel rendier verslonden, konden daarom rijkelijk van vleesch verzorgd worden.

Hier rigtte de expeditie zich nu zoo comfortabel mogelijk in. Ook de wetenschap werd niet vergeten; want naast het voorraadshuis verhieft zich spoedig een klein observatorium, waarin SONNTAG zijn slingerapparaat, zijn magnetometer en zijne meteorologische instrumenten plaatste, terwijl tevens eene naauwkeurige opmeting en peiling van de haven en de baai werden ondernomen.

Onder deze voorbereidingen voor den winter was deze zelf aangebroken. In het begin van October verbond een vast ijsdek het schip rondom met het land, en den 15den van dezelfde maand dook de zon achter den zuidelijken heuvel onder, om vier lange maanden niet weder gezien te worden. Het was echter nog altijd 9 uren van den dag licht genoeg voor de bezigheden onder de open lucht, en de kleine kolonie begon nu de omstreken te verkennen. Eerst drong HALJES met zijne snelle hondensleden in de diepte van den fjord in, die noordelijk van Port-Foulke de kust splijt en den naam van Foulke-fjord verkregen heeft. Hij is ongeveer 6 Engelsche mijlen lang en 2 tot 4 mijlen breed. Aan zijn oostelijk uiteinde zet zich het breede, schilderachtige, aan beide zijden van hooge rotsmuren ingesloten dal tot aan een gletscher voort, dien KANE in 1855 ter eere van zijn broeder „My brother John's

Glacier," heeft genoemd. Tusschen den gletscher en de fjord ligt tusschen grasvlakten, een lievelingsoord voor rendieren, het Alidameer, dat, in den zomer door den gletscher gevoed, zijn water door eene verbrokkelde kloof den fjord toevoert. De gletscher zelf eindigt 92 voet boven den zeespiegel met een 100 voet hoogen en ongeveer 1 Engelsche mijl breeden muur, stijgt eerst vele 100 voeten hoog zeer steil opwaarts, wordt dan van lieverlede vlakker en gaat eindelijk in het „Mer de glace" over, dat hier, zoo als overal, als een reusachtige mantel over Groenland ligt uitgebreid. SONNTAG en HALJES bestegen het benedengedeelte des gletschers met geene geringe moeite, voornamelijk om op verschillende plaatsen stengen te plaatsen, waaraan de snelheid van de voortbeweging des gletschers gemeten zou kunnen worden. Deze voortbeweging bedroeg tot Junij van het volgende jaar 96 voet.

Deze eerste bestijging dreef tot een dieper voortdringen in de gletscherwereld van het binnenland. Dr. HALJES ving met vijf mannen den 22sten October dezen gletschertogt aan. Doch wij willen hem zelve dezen togt hooren verhalen:

„Onze slede was ligt beladen met eene kleine tent van zeildoek, twee buffelhuiden om op te slapen, eene lamp voor het koken en proviand voor 8 dagen. Onze persoonlijke uitrusting is spoedig te beschrijven; want zij bestond uit niets dan een extra paar pelskousen, een tinnen nap en een ijzeren lepel voor ieder persoon."

„Den eersten nacht bragten wij aan den voet des gletschers door. Op elke reis, in welke streek der wereld ook, is het eerste nachtverblijf gewoonlijk onaangenaam genoeg; maar heeft dan toch ook nog wel eene goede zijde. Maar aan het onze kon mijn klein gezelschap volstrekt geene goede zijde ontdekken. De thermometer stond op — 11° F. (— 24° C.) en wij hadden geen ander vuur dan dat onzer lamp, waarmede wij ons vleesch warmden en onze koffij kookten. Niemand sliep, geloof ik. In den maneschijn verlieten wij de tent en gingen aan het werk."

„De volgende dagreis bragt ons op den rug des gletschers, en dat was een zeer zwaar dagwerk. Wij moesten door eene verbrokkelde kloof het punt naderen, vanwaar de gletscher bestegen kon worden. Maar het was onmogelijk de beladene slede over de rotsen en ijsblokken te trekken, en de mannen moesten daarom onze goederen stuk voor stuk

op de schouders dragen. Bij de eerste poging om den gletscher te beklimmen had een ongeluk plaats, dat voor het oogenblik zeer bedenkelijk scheen. De voorste man gleed op de in het ijs gehouwen ruwe trappen uit en den steilen wand afglijdende wierp hij, die beneden hem waren, regts en links uit elkander en rolde ze naar beneden in het dal. Daar aan den voet van de helling vele rotsen uit de sneeuw en het ijs uitstaken, had dit avontuur erge gevolgen kunnen hebben. De volgende poging werd met beteren uitslag gekroond. Ook de slede werd aan een over den kant des gletschers neergelaten touw op de hellende vlakte getrokken, en wij begonnen nu boven onze reis. Het ijs was hier zeer ruw, in alle rigtingen gespleten en bijna geheel van sneeuw bevrijd.

„Wij waren nog niet ver voorwaarts gekomen, toen ons weder een ongeluk trof. Terwijl ik de mannen, die de slede trokken, voorging, gevoelde ik, dat ik plotselijk door de sneeuw zonk en werd slechts daardoor gered, dat ik een houten staf, dien ik uit bezorgdheid voor zulk een ongeluk over den schouder droeg, vast in de hand hield. De staf rustte dwars over de opening en droeg mij, tot ik weder naar boven klouteren kon. Misschien was de kloof niet zeer diep; maar daar ik geen grond onder de voeten vond, was ik maar zeer blijde, dat ik de oplossing van de interessante wetenschappelijke vraag, of deze kloven door het geheele ligchaam van den gletscher gaan, tot eene latere gelegenheid zag uitgesteld.

„Toen wij het midden van den gletscher naderden, werd zijne oppervlakte gladder en veiliger. Na een marsch van ongeveer 5 Engelsche mijlen sloegen wij de tent op het ijs op en verheugden ons na een haastig avondmaal van vleesch, brood en koffij in een gezonden slaap: want wij waren veel te vermoeid om aan de temperatuur te denken, die vele graden lager was dan den vorigen nacht.

„Den volgende dag legden wij 30 Engelsche mijlen af. De rijzing van den bodem, die eerst 6° bedroeg, verminderde van lieverlede tot ongeveer 2°, en van hard ijs kwamen wij op eene effene vlakte van vaste sneeuw, waaronder wij bij het nagrafen tot op 3 voet geen werkelijk ijs konden vinden. In deze diepte nam de sneeuw echter eene vastere zelfstandigheid aan en ofschoon het niet tot werkelijk ijs werd, kon onze spade toch slechts met groote moeite er in dringen. Aan de oppervlakte was de sneeuw met eene korst bedekt, door welke de voet bij elke schrede heen drong, zoodat het gaan zeer vermoeijend werd.

„Ongeveer 25 Engelsche mijlen werden den volgenden dag (den 25sten October) afgelegd. De weg was van dezelfde geaardheid als daags te voren en nagenoeg op dezelfde hoogte; maar de toestand van mijne reisgenooten waarschuwde mij tegen het waagstuk om de reis voort te zetten. De temperatuur was tot 30° F. onder nul (— 34°,5 C.) gedaald. Daarbij blies ons een grimmige stormwind in het aangezicht, zoodat wij in de tent beschutting moesten zoeken en ons na eenige uren tot den terugkeer zagen gedwongen. Ook had ik het hoofddoel der reis bereikt en zou in dit gevaarlijk jaargetijde ook onder gunstiger omstandigheden hoogstens nog eene dagreis verder zijn gegaan.

„Mijne reisgenooten waren nog niet genoeg aan zulk eene lage temperatuur gewend om zich zonder gevaar daaraan bloot te stellen. Zij hadden allen meerdere of mindere vorstvlekken; de aangezigten van twee waren zeer gezwollen en pijnlijk, en daar hunne voeten bestendig koud bleven, vreesde ik bedenkelijke gevolgen, zoo wij niet spoedig op lager grond beschutting zochten. De temperatuur viel in den nacht tot 34° F. onder nul (— 36°,6 C.) en het is opmerkelijk, dat de laagste thermometerstand te Port Foulke gedurende onze afwezigheid 22° hoger (derhalve — 24°,4 C.) wees. De mannen klaagden zeer en konden niet slapen. Een van hen scheen geheel en al te bezwijken; ik moest hem in de open lucht zenden om zich door hard loopen voor bevrozen te bewaren.

„De storm nam gestadig toe; de temperatuur daalde meer en meer; wij moesten eindelijk allen de tent verlaten en ons door beweging tegen het bevrozen beschutten. Tegen den wind in te gaan was volstrekt onmogelijk, en beschutting was op de onafgebroken vlakte nergens te vinden. Slechts in ééne rigting konden wij ons bewegen, namelijk voor den wind af. Hoe gaarne ik daarom de reis ook nog eenen dag had voortgezet, zoo zag ik toch in, dat langere vertraging niet alleen het leven van een of twee mijner reisgenooten in gevaar brengen, maar ook door den ondergang van ons allen de bedoelingen der expeditie volkomen verijdelen zoude.

„Niet zonder groot bezwaar werd de tent afgebroken en op de slede vastgebonden. De wind blies zoo hevig, dat wij ze met onze verstijfde handen naauwelijks konden zamenrollen. De mannen leden veel pijn en konden slechts weinige oogenblikken het stijf gevroren zeildoek aantasten. Onze toestand op deze plaats was even zoo verheven als

gevaarlijk. Wij hadden eene hoogte van 5000 Engelsche voeten boven den zeespiegel bereikt en waren 70 Engelsche mijlen van de kust verwijderd, midden in eene voor het menschelijk oog onmetelijk uitgestrekte bevroren Sahara. Hier bood zich aan het oog noch heuvel, noch berg, noch kloof hoe ook genaamd aan. De strook land tusschen de „Mer de glace” en de zee was beneden den horizon gezonken en geen voorwerp verhief zich boven de sneeuwvlakte, behalve onze zwakke, door den storm geteisterde tent. Zwevende wolken trokken voor het aangezicht der volle maan voorbij, die naar den horizon afdalende door de jagende sneeuw heenschemerde. Deze uit onbegrensde verte aanstormende, joeg over de ijzige vlakte, voor het oog in golvende lijnen van donzig schuim, voor de huid in de rilling van stekende pijlen.

„Slechts in de vlugt konden wij redding vinden en gelijk een door den storm magteloos gedreven schip, keerden wij den storm den rug toe en ijlden, loopende om het leven, de vlakte af. Meer dan 40 Engelsche mijlen hadden wij afgelegd en waren ongeveer 3000 Engelsche voeten gedaald, eer wij het waagden stil te staan. De wind was hier veel minder sterk dan hoogerop, en de temperatuur was omstreeks 12° F. gerezen. Ofschoon wij ons zonder gevaar konden nederleggen, was toch onze woning van zeildoek zeer koud, en hoewel de kracht van den wind veel verminderd was, was het toch nog eenigszins bezwaarlijk het wegwaaijen van de tent te verhinderen.

„Den volgenden avond bereikten wij Port Foulke na een vermoeijenden marsch, echter zonder ernstige ongelukken. Het laatste gedeelte der reis werd geheel bij maanlicht afgelegd en de wandeling over het benedenste gedeelte van den gletscher, door de kloof, het dal, over het Alida-meer en den fjord bood een zeldzaam en indrukwekkend schouwspel aan. Massa's van jagende sneeuw veeiden over de witgetopte heuvels heen, als wezenlooze geesten, die wild door den nacht zweven. Zij verkondigden, dat de storm daar boven nog huilde, terwijl hier in ons lager gelegen toevlugtsoord de lucht zoo rustig was als in een hol. Geen wolk bedekte het uitgestrekte hemelgewelf; de zachte sterren in het gewaad van den nacht ingeweven, beschouwden zich in den gladden spiegel der zee; de gletscher kaatste de koude stralen der maan terug en de schaduwen der donkere rotsmuren verscholen zich in den lichtstroom, die het dal vervulde. De witte fjord met zijne eilanden kronkelde zich tusschen de ruwe kapen

heen en zijne met ijs bepantserde wateren breidden zich in de baai uit en vervloeiden dan in de verre zee. In donkere verte vertoonden zich onduidelijk de hooge sneeuwbergen van de westkust. Over de zee hing eene zware nevelbank, die door den wind bewogen in haren donkeren boezem de spookachtige gestalte van een ijsberg onthulde, en een zwak morgenrood omzoomde dit donkere dekkleed der golven. Achter deze massa van ondoordringbaar duister schoten op bliksems gelijkende stralen onder de sterrebeelden te voorschijn, als vurige pijlen door booze geesten uit eene andere wereld geworpen.

„In het begin van November was de donkerheid reeds zoo toegenomen, dat jagen en andere werkzaamheden in de open lucht nog alleen bij maanlicht konden verrigt worden. Deze eeuwigdurende nacht verzwaarde het verblijf in deze treurige woestijn meer dan al het andere. In weerwil van de volmaakte gezondheid der manschappen en van den goeden wil zich naar vermogen bezig te houden, was toch de invloed van eeuwig „hetzelfde” op de stemming der kleine kolonie niet te ontkennen. Van de koude hadden wij daarentegen weinig te lijden. Eerst in de tweede helft van Januarij zonk de thermometer somtijds tot op het vriespunt van het kwikzilver. Tot dien tijd bleef het weder tamelijk zacht en inzonderheid onbestendig; ja, den 10den November en wederom in de laatste dagen van diezelfde maand, bragt de heerschende noordoostewind bepaald dooiweder aan met regenvlagen en veel sneeuw. Twee kagchels, die tezamen niet meer dan 4 emmers steenkool dagelijks verbruikten, waren voldoende om het schip te verwarmen. Deze zachtheid en onbestendigheid des weers hadden wel zonder twijfel haren grond in de nabijheid van open water. Het oostelijk gedeelte van Smith-Sund vroor niet vast digt, maar elke sterke wind verbrak het nieuw gevormde ijs en veegde de brokstukken weg, zoodat eene sledevaart van SONNTAG naar de Renselaers-haven mislukte.

„Opmerkelijk was het ook, dat een noorderlicht zich slechts zeldzaam en dan met weinige uitzonderingen slechts zwak vertoonde. Deze omstandigheid viel hier nog meer in 't oog, dan gedurende KANE's overwintering in de Renselaers-haven. De gordel, waarin het noorderlicht zich het schitterendste voordoet, ligt 10 tot 20 graden zuidelijker; in Upernavik b. v. is het veel menigvuldiger en schitterender. Daar echter vertoont het zich even als hier bijna altijd aan den westelijken hemel.”

In December trof een zwaar ongeluk de expeditie. Onder de Eskimo-honden, die zich tot hiertoe voortreffelijk gehouden hadden, brak plotselijk diezelfde ziekte uit, die in de zuidelijker streken van Groenland zoo vreeselijk onder hen gewoed had. Binnen weinige weken waren van de 36 krachtvolle dieren nog slechts 9 in leven. Zonder een genoegzaam aantal honden kon echter het hoofddoel der expeditie, de verkenning van het Grinnell-land en de zoo groot mogelijke toenadering tot de noordpool, slechts moeilijk bereikt worden. Het scheepsvolk had dan tot het trekken der sleden gebruikt moeten worden, indien men niet in staat mogt zijn het verlies op de eene of andere wijze te vergoeden. In KANE's tijd was het dorp Etah aan den noordelijken oever van Foulke-fjord de noordelijkste bestendige woonplaats der Eskimo's. Maar thans was deze plaats verlaten; zelfs van Sorfalik ten zuidoosten van kaap Alexander en van het Northumberland-eiland hadden de inboorlingen zich teruggetrokken. Eerst aan den zuidelijken oever van Whale-sund, te Iteplik, waren eenige te vinden. Gelukte het nu daar of in naburige woonplaatsen honden te krijgen, dan kon de sledereis in het voorjaar altijd nog ondernomen worden. SONNTAG besloot daarom met den Groenlander HANS en de overgeblevene honden naar Whale-sund te trekken. Den 21sten December aanvaardde hij den togt, trok over vast ijs om kaap Alexander heen, bezocht het Sutherland-eiland en het vervallen dorp Sorfalik en rigtte de slede regtstreeks naar Northumberland-eiland. Maar naauwelijks had hij eenige mijlen over de ijsvlakte heengejaagd, toen de koude hem drong om de slede te verlaten en door loopen de verstijfde ledematen te verwarmen. Daarbij had hij zich van de slede eenigszins verwijderd en viel ongemerkt door het zwakke ijs, dat zich kortelings over eene scheur gevormd had. Wel trok HANS hem spoedig uit het koude bad en bragt hem ijlings naar Sorfalik terug, waar hij hem, verstijfd en spraakloos, in het warme sneeuwhuis poogde te doen herleven; maar in weerwil van alle zorg van den kundigen inboorling keerde het bewustzijn niet terug: nog dienzelfden dag was SONNTAG een lijk.

Dit ongeluk werpt eene droevige schaduw op de geheele expeditie. De vruchten, die ze droeg, wegen niet op tegen het verlies van AUGUST SONNTAG, die op den jeugdigen leeftijd van 28 jaren grondige kundigheden, rijpe ervaringen en zelfverloochenende toewijding in zeldzame mate vereenigde. In Maart liet HALJES het lijk naar Port-Foulke bren-

gen, en hier rust het gebeente van den diep betreunden, niet ver van het kleine observatorium, dat door hem zelven gebouwd, de plaats zijner laatste wetenschappelijke werkzaamheid zijn moest.

HANS keerde eerst den 31sten Januarij naar het schip terug. Hij was inmiddels te Iteplik geweest, had eene boot naar kaap IJork gezonden en bragt zijne schoonouders, zijn jongen zwager en twee andere landslieden mede. Ofschoon nog 4 van de 9 honden onderweg gestorven waren, zoo had toch zijn bezoek te Iteplik goede gevolgen; want in den loop van de volgende maand kwamen verscheidene Eskimo's vandaar; onder dezen ook de hoofdman KALUTUMAH, met hunne familiën, en wat nog gewigtiger was, met hunne honden naar Port-Foulke, zoodat HAIJES spoedig weder over 15 honden te beschikken had. Volgens de verklaringen van KALUTUMAH en HANS telde de geheele stam, die het HAIJES-schiereiland bewoont, nog slechts ongeveer 100 zielen. Hij was dus sedert 1855, toen KANE er nog 140 telde, zeer verminderd.

Intusschen spoedde de lange winternacht ten einde. Den 20sten Januarij bemerkte men de eerste schemering; den 10den Februarij was het op den middag bijna helder daglicht en den 18den Februarij ging de zon voor de eerste maal na 126 dagen weder op, ofschoon het nog eenige weken duurde, eer zij hoog genoeg stond om het schip in de haven te beschijnen. Daar zich nu ook in Maart, de koudste maand van dat ongestavrij oord, bij aanhoudende groote koude en windstilte eindelijk een ijsdek over de naburige deelen der zee vormde, zoo was nu het geschiktste tijdstip voor eene reis naar het noorden gekomen. Vooraf moest men echter tot zekerheid komen aangaande den toestand van het ijs in de Straat.

Met twee sleden verliet HAIJES den 16den Maart 1861 het winterkwartier en volgde 7 dagen lang de welbekende Groenlandsche kust tot aan de Van Renselaers-haven. Er heerschte eene scherpe koude; op eenen morgen wees de thermometer op $68\frac{1}{4}^{\circ}$ F. beneden nul (-56° C.); doch was zij bij de volkomen rustige lucht niet zeer lastig. Veel onaangenamer waren de hindernissen, die de toestand van het ijs met zich bragt. Terwijl in den winter van 1853 tot 1854 een 10 tot 20 Engelsche mijlen breede gordel van glad ijs deze kust had omzoomd, vond men nu wild op elkander gestapelde ijsblokken. De geheele zee was tot aan den oever met een chaos van ijsstukken bedekt, die tot verbazende hoogte op elkander gehoopt en in dezen toestand zamenge-

vroren waren. De eene ijsrug na de andere kantte zich tegen de slede, die slechts langzaam en met de grootste inspanning er overheen getrokken kon worden. HALVES ging even als zijne hondedrijvers te voet en toch bragten de arme dieren de lichtbeladen sleden dikwijls ter naauwernood van de plaats. De reis bestond werkelijk in een onafgebroken klouteren over ijsmassa's van elken vorm en elke grootte. In de Renselaers-haven zelf, waar de „Advance” van KANE eenmaal van eene uitgestrekte gladde ijsvlakte omgeven was, hadden zich nu de ijsschollen tot masthoogte opgestapeld. Van KANE's schip was geen spoor meer overig en over deszelfs lot kan men slechts gissingen uiten. Waarschijnlijk was het bij het losgaan van het ijs uit de haven gedreven en ging, verlaten zoo als het was, in den strijd met de elementen te gronde.

Op dezen uitstap verkreeg HALVES de overtuiging, dat de weg langs de Groenlandsche kust geene voordeelen aanbod. Hij besloot derhalve te beproeven, of hij over de Straat naar het Grinnell-land kon oversteken.

Naauwelijks was de koude eenigermate verminderd, toen in den avond van den 3den April 12 mannen met twee hondesleden en eene ijzeren, 20 voet lange reddingsboot, die bestemd was om op de Poolzee te drijven, van het schip vertrokken. Reeds vooraf was de meeste pakkaadje naar Cairn-point bezorgd, dat tot uitgangspunt voor de reis over de Straat zou dienen. Nooit is een reisgezelschap met meer moed en in betere stemming onder den 78sten breedtegraad uitgetrokken. Maar de weinige dagmarschen tot aan Cairn-point waren voldoende om de geestdrift eenigszins te bekoelen. De ijzige noordewind, gepaard met den zwaren arbeid van het sledetrekken, bragt nu reeds bij eenigen die afmatting te weeg, die eene geheele onverschilligheid omtrent het leven ten gevolge heeft en het bevroren als eene verlossing doet beschouwen. De mannen moesten scherp bewaakt worden, opdat zij niet heimelijk achterbleven en zich aan eenen zekeren dood prijs gaven. Het transport van de boot over de Straat werd terstond opgegeven, maar in weerswil van deze belangrijke verligting was de voorhanden taak oneindig veel bezwaarlijker, dan HALVES zelf vermoedde, ofschoon hij reeds in 1854 den Sund over ijs was overgetrokken.

Hooren wij hem zelven de bezwaren dezer ijsreis verhalen.

„Door regts en links uit te wijken en door dikwijls terug te gaan,

als wij eene onbegaanbare rigting hadden ingeslagen, legden wij de eerste mijlen zonder groote bezwaren af; maar verder op werd de weg boven alle beschrijving slecht. Ik kan hem slechts met eene verwarde ophooping van dicht zamengepakte rotsen vergelijken, die in groote hoopen en eindeloze ruggen over eene uitgestrekte vlakte zijn opgestapeld, terwijl ze naauwelyks eenen voetbreed effenen bodem tusschen zich laten. Daar moest elke voetstap uitgekozen en niet te vermijden hindernissen tot over honderd voet hoogte overklommen worden. De tusschenruimten der dicht opgehoopte ijsmassa's zijn ten deele met zamengewaaide sneeuw aangevuld. Daaruit kan de lezer gemakkelijk het overige opmaken. Hij zal zien, hoe de sleden zich door den wilden warhoop van ijsschollen doorwinden, hoe manschappen en honden de ladingen trekken en schuiven, evenals NAPOLEON's soldaten, toen zij hunne artillerie over de steile en ruwe Alpenpassen bragten. Hij zal zien, hoe zij over de kanten van hooge ruggen, door welke geene opening heen leidt, heen klouteren en op de andere zijde weder afklimmen, waarbij de slede dikwijls over eene helling nederstort, omslaat en breekt. En wederom ziet hij, hoe het reisgezelschap bij de onmogelijkheid om een doortogt te vinden, met schop en bijl een weg breekt, of wanneer ook dit mislukt, omkeert en een beteren weg zoekt; en het is reeds een bijzonder geluk, als het een kloof of pas vindt, op welks kronkelenden en oneffen bodem met betrekkelijk gemak eene Engelsche mijl kan worden afgelegd. De zamengewaaide sneeuw is nu eens een hulp, dan eene hindernis. Hare oppervlakte is steeds hard, maar niet altijd vast genoeg; dikwijls wijkt de korst voor den voetstap op de vermoeijendste en ergerlijkste wijze; zoodra een voet wordt opgeligt, trapt de andere er door. Erger is het nog, dat de kloven tusschen de ijshoopen dikwijls op zulk eene wijze met sneeuw overbrugd zijn, dat er holle ruimten onder blijven, en juist dan, als men een effener streek voor zich meent te hebben, zinkt een man er tot aan zijn lijf in, een tweede tot aan de hals, een derde verdwijnt geheel onder het sneeuwdek, ook de slede breekt er door, en alles er weder uit te trekken is de arbeid van uren, inzonderheid als de slede moet worden afgeladen. Dit laatste komt bij vele gelegenheden telkens voor. Niet zelden moet de lading in twee of drie deelen verder bezorgd worden en de sleden moeten dan meermalen heen en weder varen. Het zeemansgeroep der matrozen om eenheid in de beweging te brengen vermengt zich met

het luide en niet altijd vriendelijke geschreeuw der sledevoerders, die hunne vermoeide, overwerkte honden aandrijven.

„Men kan zich moeilijk een arbeid denken, die meer ontmoedigend kan zijn of de kracht van menschen en dieren spoediger moet verlammen. Als wij, wat dikwijls gebeurde, na een lang en hard dagwerk van eene hoogte op ons laatste nachtleger terugzagen en het bijna met een gewerskogel konden bereiken, dan was dit waarlijk nederdrukkend.

„De oorzaak van deze buitengewone gesteldheid van het ijs is spoedig verklaard. De lezer zal ze ligt begrijpen, als hij de kaart van Smith-Sund beschouwt. Hij zal bemerken, dat die Sund eene uitgestrekte zee is, wier lengte-as nagenoeg van het oosten naar het westen loopt, en die bij eene lengte van 160 Engelsche mijlen nagenoeg eene breedte van 80 Engelsche mijlen heeft. Den naam van Sund, onder welken hij bekend is, kreeg hij van zijnen ontdekker, den wakkeren ouden WILLIAM BAFFIN, voor ruim 250 jaren. De ingang tusschen kaap Alexander en kaap Isabella is slechts 30 Engelsche mijlen breed en de kaart wijst aan, dat deze poort zich spoedig uitbreidt tot eene zee, die in grootte weinig minder is dan de Kaspische of Baltische, als men ze van het uiteinde der Baffin-baai meet tot het punt, waar het Kennedykanaal het water binnen engere grenzen sluit, eer het zich tot het groote Pool-bekken uitbreidt. Deze uitgestrekte zee moest den naam van het hoofd dier expeditie dragen, die het eerst hare grenzen bepaalde, — ik meen natuurlijk dr. KANE.

„In deze zee nu stort zich eene strooming uit het Poolbekken door de breedere poort, die onder den naam van Kennedykanaal bekend is, en het ijs, dat slechts langzaam door den engen Sund in de Baffin-baai komen kan, heeft zich van eeuw tot eeuw binnen deze zee verzameld. De zomer verbrokkelt het in stukken van verschillende grootte, die elkander zonder ophouden drukken, schuren, verbrokkelen en over elkander, evenals aan de Groenlandsche kust, ophoopen, en zoo tot stand brengen, wat wij gezien hebben. Om de magt en grootte dezer ijsbeweging volkomen naar waarde te schatten, moet men zich herinneren, dat een zeer groot gedeelte van dit ijs reeds voor lange tijden gevormd is geworden, — oude ijsvelden van ontzaggelijke dikte en mijlen verre uitgebreidheid, zoowel als ijsbergen, die zich van den Humboldt-gletscher hebben losgescheurd. Als deze geweldige massa's met de strooming in het begin van den winter door de zee omzwerven,

ten tijde dat nieuw ijs zich op het water vormt, zijn zij even zoo onwederstaanbaar als een orkaan onder de herfstbladeren. Tot voorbeeld voer ik de afmetingen van een oud ijsveld aan, 't welk ik op den weg over den Sund heb gemeten. Zijne gemiddelde hoogte boven den waterspiegel bedroeg 20 voet en zijne oppervlakte, die zeer oneffen nu eens in afgeronde heuvels tot 80 voeten omhoog steeg, dan eens tot diepe kronkelende dalen nederzonk, was nagenoeg 6 Engelsche mijlen lang en 4 Engelsche mijlen breed. Ik schatte de geheele massa in ronde getallen op 6000 millioenen tonnen, daar de dikte ongeveer 160 voeten bedroeg. Rondom zijne randen verhief zich eene soort van bergketen van ijs van het vorige jaar, wier hoogste spits 120 voeten boven den zeespiegel uitstak. Deze ijsheuvel bestond uit blokken van elken vorm en grootte, die in de grootste verwarring op elkander gestapeld waren. Overal in deze woestijn verhieven zich even wilde vormen, zoo ook al niet tot dergelijke hoogte, en wanneer duizend Lissabons bij elkander stonden en door den stoot van ééne aardbeving in stukken vielen, kon het tooneel naauwelijks wilder zijn, noch de taak bezwaarlijker door de bouwvallen eenen weg te vinden."

In 25 dagen had men nagenoeg het midden van den Sund bereikt. KANE zond in 1854 tweemaal een aantal lieden uit, om te voet over den Sund te gaan; maar zij moesten omkeeren, zonder den anderen oever te bereiken. Eindelijk gelukte het HALVES met honden; doch hij had met bijna onoverwinnelijke hindernissen te kampen, zoodat zijn begeleider in de overtuiging, dat een ellendige dood bij de voortzetting der proef onvermijdelijk zou zijn, besloot de zaak met een geweerkogel ten einde te brengen. De kogel floot HALVES oor voorbij, en hij bereikte in weerwil van dit alles de tegenoverliggende kust, ontdekte Grinnell-land en onderzocht het eenige honderden Engelsche mijlen ver. Het ijs was thans ongelijk veel erger dan in KANE's tijd. De onafgebroken inspanning putte de manschappen volkomen uit, en zoowel de geringe vorderingen, als het eindeloos uitzigt op nieuwe inspanningen ontmoedigden hen onder eene temperatuur, bij welke het zelfs onder de gunstigste omstandigheden bezwaarlijk is te leven. Voor en na werden velen tot allen arbeid onbekwaam; de een had zich den rug verrekt, de ander de enkels verstuikt, weder anderen hadden vingers en teenen bevroren, en de levensmoed van allen was zoo gezonken, dat zij naauwelijks het noodwendigste voor hun levensbehoud deden.

Onder zulke omstandigheden gaf HAIJES de hoop op van op de tot hiertoe gevolgde manier tot het doel te komen. Hij besloot met drie der krachtigste en koenste mannen en met de beide hondesleden den weg voort te zetten, maar al de anderen terug te zenden. Dit geschiedde den 28sten April.

Terwijl de acht terugblijvenden treurig en moedeloos den gevaarvollen weg van de laatste weken nog eenmaal op dezelfde wijze aflegden, zetten de vier anderen met inspanning van alle kracht, maar ook somtijds bijna aan de uitkomst vertwijfelend de vreeselijke reis voort en hadden niet minder dan 14 dagen noodig om de laatste 40 Engelsche mijlen af te leggen, een afstand, die op een gewone ijsbaan met hondesleden gemakkelijk in 5 uren wordt volbragt. Eerst den 11den Mei hadden zij de voldoening aan den voet van de reusachtige rotsmassa van kaap Hawks, waarbij Gibraltar slechts een dwerg is, hun leger op te slaan. Van Cairn-point tot hier bedraagt de afstand in rechte lijn slechts 80 Engelsche mijlen, en toch vorderde deze overtocht, die zelfs in de geschiedenis der arctische heldendaden zonder voorbeeld is, 31 dagen. Men kwam alzoo weinig meer dan twee Engelsche mijlen of één uur gaans dagelijks vooruit. Elke mijl van den kronkelenden, dikwijls ten minste driemaal meer dan de rechte lijn bedragenden weg moest drie, en dikwijls zelfs vijfmalen worden afgelegd om bij gedeelten al de pakkaadje over te brengen.

De vreugde van gezegepraald te hebben over wanhopige hindernissen werd eenigermate getemperd door de overweging van de werkelijke gesteldheid der zaken en de uitzigten in de toekomst. Van de 800 pond hondevoeder, die HAIJES in het midden van de Straat, waar de acht mannen den terugtocht aannamen, nog gehad had, waren slechts nog 300 overig; want de honden hadden bij de groote inspanningen buitengewoon veel voedsel noodig en buitendien moesten kleine dépôts voor de terugreis aangelegd worden. Deze 300 ponden strekten hoogstens voor 12 dagen. Alles wat HAIJES onder zulke omstandigheden hopen kon uit te voeren was den weg naar de kusten van de Poolzee te verkennen en daardoor de groote navorschingen voor te bereiden, die in zijn plan lagen, bijaldien het schip in den zomer naar de westzijde van Smith-Sund kon worden overgebracht.

Zonder uitstel werd de kustreis naar het noorden ondernomen. Het ijs aan den zoom van het land bood geenszins eene gladde vlakte aan,

maar was toch ongelijk veel beter dan dat, hetwelk in den Sund gevonden werd. Geheele streken gingen de sleden in een soort van dal tusschen de hoog opstijgende kusten en den tot 50 voeten hoogen rand van het pakij, 't welk zich aan den smallen gordel van het meer effene kustijs aansloot. De kust bestond uit eene rij van zeer hooge rotsen, die door den invloed der wintervorst en het opdooijen in den zomer erg verweerd waren. Het gesteente is zand- en kalksteen van de boven-Silurische formatie. Achter deze klippen rijst het land tot hooge toppen op, die wel is waar in een sneeuwwhulsel gekleed zijn, maar nergens ijs dragen. Langs de kust van het Grinnell-land ontbreken de gletschers. Zij onderscheidt zich daardoor scherp van Groenland en het Ellesmere-land van kapitein INGELFIELD. In de Gould-baai (tusschen kaap Fraser en kaap Leidy), alsmede in de Carl-Ritterbaai nam HALVES datzelfde terrasvormige stijgen des oevers waar, dat hij in Port-Foulke, in de Renselaers-haven en bijna in elke andere bogt der Groenlandsche kust noordelijk van kaap York had aangetroffen. De terrassen gaan tot 120 en 150 voet boven den zeespiegel omhoog en HALVES houdt ze voor een bewijs, dat de beide kusten herhaaldelijk eene opheffing hebben ondergaan. In de Gould-baai en op andere punten vond hij ook onmiskenbare overblijfsels van oude Eskimo-legers. Dit wordt bevestigd door de overlevering van den Eskimo-stam op het HALVES-schiereiland, volgens welke deze in vroegere tijden verbindingen met Eskimo's zoowel in het noorden als in het zuiden onderhield, tot dat hij door de ijsophooping in Smith-Sund en in de Melville-baai werd afgezonderd. KALUTUMAH was in de vaste overtuiging geweest, dat HALVES in het noorden Eskimo's zoude aantreffen.

Op de plaats, tot welke HALVES in 1854 was doorgedrongen, besteed hij nu eene hoogte aan den oever, die het uitzigt op het Kennedykanaal vergunde. Tot zijne verwondering kon hij in weerwil van de heldere lucht, die moest toelaten tot op een afstand van 50 tot 60 Engelsche mijlen te kunnen zien, niets van den oostelijken oever des kanaals ontdekken; hij gelooft daarom, dat het kanaal breeder is, dan men tot hiertoe heeft aangenomen. De ijsbedekking was er veel minder ruw dan bij het zuidelijker gelegen overgangspunt. Men zag veel meer nieuw ijs; oogenschijnlijk was de zee eerst tegen het einde des winters volkomen toegevroren. Maar reeds nu begon het ijs dun te worden. Kleine plassen open water kwamen te voorschijn en tegen het noord-

oosten duidde de donker bewolkte hemel eene onbedekte, opene zee aan. De temperatuur was buitengewoon zacht; de reizigers konden onder den vrijen hemel slapen, de laagste stand des thermometers was over dag — 20° F. (— 6°,6 C.). Er vertoonden zich weinig sporen van plantengroei; men vond echter een wilgenstam (*Salix arctica*), eene gestorvene Saxifraga (*S. oppositifolia*) en dorre grashalmen (*Festuca ovina*); daarentegen werd der kust reeds leven bijgezet door watervogels en de breede Lady-Franklin-baai maakte eindelijk een einde aan de sledevaart. Hier was het ijs reeds nabij den oever te dun om de reizigers te dragen en in het midden bevond „zich eene breede spleet van open water, die zich oostwaarts als het delta van eenen grooten stroom uitbreidde en met andere spleten verbond, totdat zij zich onder „den waterhemel,” die boven het noordelijk en oostelijk gedeelte des horizonts hing, in de opene zee verloor. Tegen den donkeren hemel in het noorden verhief zich in onduidelijke omtrekken de witte, steile top van een trotsch voorgebergte (kaap Union), het noordelijkste bekende land der aarde. Naar mijne schatting ligt het onder 82½° noorderbreedte of 450 zeemijlen van de pool verwijderd. In grooter nabijheid strekte zich een andere koene kaap vooruit (kaap Frederick VII) en nog naderbij verhief zich de landspits, waarop wij des daags te voren aangestuurd hadden (kaap Eugenie), met majesteit uit de zee omhoog, als wilde zij met haren verheven, door den winter met het sneeuwdiadeem gekroonden top zelfs tot aan den hemel reiken. Behalve de kust, waarop wij stonden, was geen land zichtbaar.”

Dit was het uitzigt tegen het noorden, hetwelk HALJES op het noordelijkste punt zijner reis op eene 800 voeten hooge klip genoot. Aan zijne voeten vertoonde zich de ijsvlakte, met donkere strepen van een week, uiteenvallend ijs of onbedekt water doorsneden en deze strepen namen in de verte in donkerheid en grootte toe, totdat de gordel „des waterhemels” ze allen in eene gelijkvormige donkerblauwe kleur versmolt. De oude, vaste ijsvelden, somtijds mijlen breed, en de massieve ruggen en warhoopen van pakij, die tusschen die strepen en aan hare randen opgehoopt lagen, waren de eenige deelen der zee, welke de witte kleur en vastheid hadden behouden.

„Alles duidde aan”, zegt hij, „dat ik aan de oevers van de poolzee stond; dat het land, waarop ik mij bevond en dat voor mij in die vergelegen kaap zijn kruin verhief, slechts eene ver in deze zee voor-

uitspringende spits is, evenals de Siewero-Wostotschnoi-Noss (kaap Tscheljuskin) aan de tegenoverliggende Siberische kust; dat de smalle ijsrand, welke deze kust omvatte, aan het versmelten was, en de geheele zee binnen eene maand even zoo vrij van ijs zijn zoude, als ik het noordelijke water van de Baffin-baai gevonden had, dat is, slechts doorsneden met beweegbare blokken, die door wind en strooming heen en weder worden gedreven."

HAIJES plantte de vlag der Unie en bouwde een cairn (een van ruwe opgestapelde steenen zamengehoopte bewaarplaats), onder welken hij in een glas het volgende korte berigt nederlegde: „Dit punt, het noordelijkste land, dat ooit bereikt is, werd den 18den en 19den Mei 1861 door den ondergeteekende en GEORGE F. KNORR bezocht, die met eene hondenslede reisden. Wij kwamen hier heen na een vermoeijenden marsch van mijne winterhaven bij kaap Alexander aan den mond van den Smith-Sund. Volgens mijne waarneming bevinden wij ons onder 81°35' noorderbreedte en 70°30' westerlengte van Greenwich. Ons verder voortdringen werd door verweerd ijs en spleten verhinderd. Het Kennedy-kanaal schijnt zich tot aan het poolbekken uit te strekken en met de overtuiging, dat het ten minste in de maanden Julij, Augustus en September bevaarbaar is, ga ik naar mijne winterhaven terug, om na het opbreken van het ijs in dezen zomer eene tweede poging te doen om met mijn schip door Smith-Sund te komen.

Den 19den Mei 1861.

J. J. HAIJES."

Twee van de reisgenooten, die dezen moeilijken uitstap medegemaakt hadden, waren wegens ongesteldheid eenige dagreizen achtergebleven en bereikten dus dit verste punt der reis niet.

De spoedige vermindering van de proviand dwong evenzeer als het gevaardreigende aanbreken van dooiweder tot den spoedigsten terugkeer. Wel is waar ging de reis thans met de verligte sleden aanmerkelijk sneller van de hand; want reeds den 3den Junij werd het schip bereikt. Maar bij de vroegere inspanningen en gevaren kwam nog de zorg, of de kleine proviand-dépôts niet onder de sneeuw bedekt of door de ijsbeeren ledig geroofd zouden zijn en of niet breede spleten in de ijsbrug den weg zouden afsnijden. Bij geluk vond men alle dépôts op één na weder en eerst nabij Cairn-point zagen de reizigers zich plotselijk op een drijvend ijsveld geïsoleerd. Het raakte echter nog tijdig genoeg het oeverijs aan om degenen, die zich daarop bevonden, van eenen

jammerlijken hongerdood te redden. Niet minder dan 8 honden bezweken onder de moeilijkheden en ontberingen; maar bijna wonderbaar was het, dat geen menschenleven bij dezen koenen Noordpool-togt te gronde ging.

Toen men op het schip terugkwam, had de lente reeds de overhand over den winter gekregen. De temperatuur was verscheidene graden boven het vriespunt gestegen. Het witte winterkleed, hetwelk heuvels en dalen zoo lang had omhuld, smolt onder de warme zonnestralen. Beken van sneeuwwater stortten wild door de gescheurde kloven naar beneden of sprongen in watervallen van de hoge klippen af, en overal hoorde men het aangename geruisch van vallend water. Het sap steeg op in de wilgenstammen, terwijl nog ijs en sneeuw rondom hunne wortels lagen. Mossen, saxifragen, cochlearia, papavers en andere harde planten begonnen te spruiten. De lucht was vervuld met de stemmen van vogels, de klippen verkregen leven door de kleine alken (*Uria alke*). Zwermen van eiderganzen vlogen in allerijl over de haven heen, oogenschijnlijk nog onzeker, welke van de eilanden zij tot hun zomerwoning moesten uitkiezen. Sierlijke zeezwaluwen fladderden en schreeuwden en speelden boven de zee, de burgemeester-meeuwen en giervalken zweefden met deftige waardigheid rondom het schip. Dikwijls weerklonk het schrille geluid der langstaartige eend, als zij haastig over de haven vloog. De snip zocht de aanwassende zoetwaterplassen op. De musschen tijlpten van rots tot rots en lange rijen van snaterende ganzen vlogen er hoog boven heen, terwijl zij een verwijderd punt in het noorden zochten. Het diepe brullen van den walros kwam van de ijsschotsen, die de zomer op de zee vlot gemaakt had, en baai en fjord waren met zeehonden bezaaid, die van onder door het ijs opgedoken zich in den warmen zonnenschijn baadden. De verandering was verwonderlijk snel tot stand gekomen. Als HALJES in April de haven verliet, lag de geheele omstreek onder den kouden wintermantel begraven en nu was zij in het schoone gewaad der lente gekleed. De sneeuw smolt spoedig van de oppervlakte van het ijs weg; het ijs zelf viel uit elkander en zijne randen aan de zeezijde braken af. Twee ijsbergen, die den geheelen winter door voor Port-Foulke op wacht hadden gestaan, werden thans van hunne boeien bevrijd en zwommen weg, en talrijke ijsbergen zeilden in statige processie den Sund uit, het warmere zuiden te gemoet.

Onder den invloed van den bestendigen zonnenschijn vertoonde de

plantengroei eene snelle ontwikkeling. Den 21sten Junij, den dag der zomer-zonnewarding, die hier niet de langste dag is, omdat de zon reeds sedert lang niet meer onderging, stonden alle planten der omstreek in vollen bloei. Dienzelfden dag steeg de temperatuur tot 49° F. (9°,5 C.) in de schaduw en tot 57° F. (14° C.) in de zon. Eenige hevige regenvalen en wind braken eindelijk ook het ijs in Port-Foulke. Na eene gevangenschap van tien maanden was de schoener den 12den Julij weder vlot en verliet den 14den de haven.

Een naauwkeurig onderzoek van het schip had tot de uitkomst geleid, dat het na de beschadigingen, welke het in den herfst geleden had, in weerwil van alle mogelijke verbeteringen aan geene ernstige ontmoeting met het ijs mogt worden blootgesteld, zonder het ergste te wagen. Men had daarom de hoop, die men gedurende de sledereis gevoed had, om in den zomer te scheep door het Kane-bekken en het Kennedy-kanaal in de Poolzee te kunnen geraken, moeten opgeven en HAIJES besloot naar Boston terug te keeren, daar den schoener te herstellen en met dezen en eene stoomboot, die naar zijn oordeel zelfs in staat zou zijn om door den Smith-Sund naar de ijszee door te dringen, in het volgende jaar den togt te herhalen. Hij liet overeenkomstig dit plan een dépôt van levensmiddelen in Port-Foulke terug en maakte afspraak met de Eskimo's. Maar het geheel gebouw van zijne arctische hoop en plannen stortte bij zijn terugkeer met een slag ineen; want intusschen was de burgeroorlog in de Vereenigde Staten uitgebroken.

Het eenige wat zich op de tehuisreize liet uitvoeren, was een bezoek aan de westzijde van Smith-Sund. De rand van het vaste ijs liep in een onregelmatige kromme lijn van kaap Isabella tot eenige mijlen noordelijk van Cairn Point. Ten zuiden daarvan was het „noordwater" slechts met los pakij bezaaid. Zonder ongeluk bereikte het schip Galepoint, ongeveer 10 Engelsche mijlen zuidelijk van kaap Isabella. HAIJES liet zich echter in eene boot naar de laatstgenoemde kaap roeijen en beklom ze. Van hare hoogte genoot hij een waarlijk prachtig uitzigt. „De donkere steile rotskust," zegt hij, „die in tegenstelling met den daar boven uitgebreiden, ontzaggelijken, witten mantel nog donkerder scheen, werd van talrijke gletschers, die door de dalen naar de zee doordringen, doorsneden. De „mer de Glace" is van groote uitgebreidheid en daar zij veel steiler opwaarts stijgt en meer verbrokkeld is, zoo maakt zij een schilderachtig effect, die aan de Groenland-

sche zijde ontbreekt, en draagt veel bij tot het grootsche aanzien dezer kust. De hooge bergen zijn overal gelijkmatig met ijs en sneeuw bedekt en de gletschers, die tot in de zee afdalen, geven den indruk, als ware er eens op den bergtop een groot meer geweest, welks overvloeiende, door elk dal afstroomende wateren plotselijk bevroren zijn. Kaap Isabella is eene verbrokkelde massa van plutonisch gesteente, dat onbereid uit de werkplaats der natuur te voorschijn gekomen en nog heet uit de zee omhoog geschoven schijnt te zijn om in de koude lucht in stukken te springen.

Ontzaggelijke spleten en kloven doorkruisen in alle rigtingen zijne uiterst kale oppervlakte en vormen tevens die gapende diepten met scherppuntigen bodem en verbrokkelde wanden, die van allén plantengroei zijn verstoken, — „zonneloos als de Kimmerische holen van den Avernus.” In deze wilde woestenij ontdekte HALJES echter een klein komvormig dal met eene beek in het midden en de frische weiden rondom; ook was zeer in de nabijheid het uiteinde van een gletscher met de prachtigste gletscherpoort, zoodat hij hier een waren „diamant in de woestijn” vond.

De schoener volgde de kust zuidwaarts tot beneden de Talbot-Inlet, stuurde daarop oostwaarts naar den Whale-Sund, waar hij bij het verlaten Eskimo-dorp Netlik voor anker ging, terwijl HALJES met de boot dieper in den Sund indrong, zonder echter het einde daarvan te kunnen bereiken en vervolgens het dorp Iteplik met zijne 30 bewoners bezocht. Na eene spoedige vaart door het „Noordwater” en de Melville-baai bereikte het schip den 14den Augustus Upernavik, legde vervolgens den 1sten September te Godhaven aan, maar moest nog een harden storm doorstaan, eer het zijne wakkere Noordpoolvaarders den 19den October in de haven van Halifax aan het vaderland terug gaf.

De resultaten, die door deze reis verkregen zijn, mogen van weinig betekenis schijnen, als men ze vergelijkt met het doel, hetwelk men zich met dezen togt heeft voorgesteld. Want langs den door KANE ingeslagen weg, door den Smith-Sund heen, de Noordpool te bereiken, was het einddoel, hetwelk men beoogde. En hoewel HALJES nog drie vierde graad verder dan KANE is doorgedrongen, is de kwestie, of het Kennedy-kanaal met eene opene en bevaarbare poolzee in verbandtenis staat en of men dus langs dezen weg de Noordpool zal kunnen bereiken, nog verre van opgelost te zijn. Dr. PETERMANN heeft zelf daartegen

belangrijke bezwaren aangevoerd. Zijn hoofdgrond tegen den zamenhang van het Kennedy-kanaal met de centrale Poolzee is de volkomene afwezigheid van drijfhout in alle wateren ten noorden van Smith-Sund, terwijl dat overal in de wateren, die met het poolbekken in verbintenis staan, in overvloed wordt gevonden. Hij houdt het er voor, dat het Kennedy-kanaal zich naar het noorden eenigzins verbreedt, maar spoedig door een land gesloten wordt, 't welk tusschen dit kanaal en de Noordpool gevonden wordt. Aan de kust van Noord-Siberië brengt de noordewind in den winter nevels en zacht weder aan, omdat hij uit de open zee komt. Datzelfde moest ook het geval in de Renselaers-baai zijn, als zich ten noorden van het Kennedy-kanaal eene opene zee bevond. Maar juist het tegendeel wordt waargenomen; juist uit de rigting, waar KANE, NORTON, HAIJES en hunne aanhangers eene opene zee vermoedden, kwamen gewoonlijk de koudste winden en het helderste weder. Vochtige en warme winden werden ook in de Renselaers-baai waargenomen, maar zij kwamen altijd van het zuid-oosten, uit de Baffin-baai. Dat er in deze streken eene rijke dierenwereld gevonden wordt, bewijst niets, omdat dierlijk leven overal, waar eene opene zee of waar slechts spleten en gaten in het ijs gevonden worden, in meerdere of mindere mate zich voordoet.

Ofschoon door de reis van HAIJES geen van de vraagstukken aangaande de Noordpoolzeeën als opgelost kan geacht worden, zoo is toch zijne reis hoogst belangrijk, omdat ons daardoor een levend tafereel van die sneeuw- en ijswereld wordt voor oogen gesteld, op vele punten vollediger, dan wij het tot hertoe kenden ¹⁾.

¹⁾ De meteorologische, geologische en verdere wetenschappelijke waarnemingen, op deze reis verzameld, zijn nog niet publiek gemaakt. Een zeer belangrijk reis-verhaal, door eenige platen en kaarten opgehelderd, is in het licht verschenen en in het Hoogduitsch vertaald. Het heeft tot titel: HAIJES, *das offene Polarmeer. Eine Entdeckungsreise*. Verg. dr. A. PETERMANN'S *Mittheilungen über wichtige neue Erforschungen auf dem Gesamtgebiete der Geographie*, 1867, V. p. 176 en v.